

Nr 1081

Av fru **Kristensson**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 37, med förslag till lag om ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 37 med förslag till lag om ändring i lagen om allmän försäkring föreslås en viss liberalisering av nu gällande lagstiftning rörande kvinnans rätt till tilläggssjukpenning i samband med havandeskap. Genom införande av möjligheten att utöva tillfälligt yrkesarbete utan att därför förlora rätten till fortsatt tilläggssjukpenning under den återstående ledighetstiden upphör kravet på en sammanhängande ledighet för åtnjutande av tilläggssjukpenning i samband med barnsörd. Denna liberalisering av nu gällande lagstiftning är ur valfrihetssynpunkt mycket glädjande, eftersom kvinnan därigenom erhåller ökad möjlighet att under tiden före och efter barnets nedkomst ägna sig åt yrkesarbete om hon så önskar. Enligt Kungl. Maj:ts förslag bör emellertid valfriheten att yrkesarbete begränsas till att gälla en tid av högst trettio dagar. Om kvinnan utför förvärsarbete under mer än 30 dagar under 180-dagarsperioden förverkar hon i enlighet därmed rätten till fortsatt tilläggssjukpenning.

Ur såväl principiell som rent praktisk synpunkt förefaller denna snäva tidsfixering av möjligheten att yrkesarbete mindre tillfredsställande. Kvinnans valfrihet blir därigenom starkt beskuren. I synnerhet för många fria yrkesutövare föreligger ofta ett behov av att uppehålla viss kontakt med yrkeslivet, som föreliggande förslag ej tagit tillräcklig hänsyn till. Den föreslagna 30-dagarsregeln tillmötesgår ej heller kvinnans valfrihet att under viss del av ledighetstiden delta i eventuell vidareutbildningsverksamhet, varför hennes befordringsmöjligheter även därigenom försvagas. Men även ur praktisk synpunkt torde föreslagna bestämmelse föranleda sådana missförstånd, som under nu gällande lagstiftning alltför ofta medfört, att kvinnor på grund av otillräcklig kännedom om förmånssystemets uppbyggnad av misstag frånhämt sig rätten till fortsatt tilläggssjukpenning.

För tillgodoseende av kvinnans och inte minst båda föräldrarnas rätt att självständigt planera för i synnerhet tiden efter barnets födelse och för dess tillsyn och vård torde krävas en ökad valfrihet mellan hem- och yrkesarbete inte bara för kvinnan utan även för mannen. Ur praktisk synpunkt torde ett sådant system utgöra en stor fördel för den enskilda familjen i dess planering för tiden kring barnets födelse. Härav följer, att gällande lag rörande kvinnans rätt till tilläggssjukpenning i samband med havandeskap borde ändras i riktning dels mot ökad valfrihet att genom yrkesarbete och utan förlust av återstående ledighet tillfälligt avbryta lagstadgad ledighetstid och dels mot ökad valfrihet även för mannen att i stället för kvinnan,

när makarna så finner lämpligt, åtnjuta gällande ledighetstid samt rätt till tilläggsjukpenning för vården av barnet.

Eftersom nuvarande förmånssystem i samband med havandeskap grundats å ena sidan på behovet av att rent medicinskt skydda kvinnan under tiden närmast före och efter barnets nedkomst och å andra sidan på barnets behov av kontinuerlig vård under de första månaderna efter dess födelse synes det naturligt att knyta här föreslagna liberalisering av möjligheten att erhålla tilläggsjukpenning till den tid, när barnets behov av vård avlöser det tidigare skyddsbehovet. Denna tidpunkt infaller lämpligen trettio dagar efter barnets födelse. Vid tidpunkten har kvinnan vanligtvis återhämtat sina krafter efter tidigare graviditet och barnsbörd. Enligt utförda undersökningar utgör inte heller amningen vid den tidpunkten längre ett absolut hinder för att kvinnan skulle göra ett tillfälligt avbrott från ledigheten eller för att mannen i stället för kvinnan skulle avstå från sitt yrkesarbete för att handha barnets vård. Bröstmjölsuppfödningen har nämligen under de senaste decennierna visat en starkt sjunkande frekvens. Dessutom har även nuvarande bestämmelse gällande kvinnans rätt att fr. o. m. 30:e dagen efter förlossningen åtnjuta tilläggsjukpenning för återstående ledighetstid endast om hon har barnet i sin vård eller på grund av sjukdom är hindrad att själv vårda barnet motiverats med synpunkten, att vårdbehovet vid den tidpunkten avgör rätten till tilläggsjukpenning. En samordning mellan gällande bestämmelse och här framförda förslag synes önskvärd.

Med ett sådant system skulle inte bara kvinnans valfrihet att yrkesarbeta utan även båda makarnas valfrihet att själva bestämma om barnets vård väsentligt öka utan att de skydds- och vårdhänsyn som motiverat införandet av nu gällande förmånssystem därför åsidosattes.

Att mannen ges rätt att i stället för kvinnan åtnjuta tilläggsjukpenning under viss del av lagstadgad ledighetstid i samband med barnets vård torde vara ägnat att öka den enskilda familjens möjligheter att med bibehållen valfrihet för båda parter på bästa sätt ombesörja barnets vård. En sådan ändring av gällande lag förefaller lämplig mot bakgrund av den allmänna strävan mot ökad könsneutralitet, som numera gör sig gällande inte minst inom övriga delar av socialförsäkrings-systemet.

Med stöd av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta om en sådan ändring av lagen om allmän försäkring, att rätten till tilläggsjukpenning i samband med havandeskap efter trettio dagar från barnets födelse dels må tillkomma endera av föräldrarna, dels icke skall gå förlorad för återstående ledighetstid,

att vederbörande utskott måtte utarbeta härför erforderliga författningsändringar.

Stockholm den 28 mars 1969

Astrid Kristensson (m)